

Виктор Юго
КЛЕТНИЦИТЕ

ЗЛАТНИ ДЕТСКИ КНИГИ

45

Виктор Юго

КЛЕТНИЦИТЕ

Превод от френски и адаптация за деца
Лилия Сталева

trud

СОФИЯ, 2008

Дотогава, докато по силата на установените закони и нрави съществува социална обреченост, която изкуствено създава пъклени условия в разцвета на цивилизацията, дотогава, докато не намерят разрешение трите основни проблема на нашия век: принижаването на мъжа поради безправното положение на пролетариата, падението на жената поради глада и притъпяването на детето поради невежеството, или с други думи казано, дотогава, докато на земята съществуват мрак и нищета, подобни книги няма да бъдат може би безполезни.

*Виктор Юго, Отвил-Хаус,
1 януари 1862 г.*

**Victor Hugo
Les Misérables, 1862**

- © Лилия Сталева, превод и адаптация, 2008 г.
- © Виктор Паунов, библиотечно оформление, 2008 г.
- © Явора Паунова, корица, 2008 г.
- © Книгоиздателска къща „Труд“, 2008 г.

ISBN-13: 978-954-528-835-7

ЧАСТ I

Фантин

ГЛАВА I

Господин Мириел

В 1815 година Шарл-Франсоа-Биенвеню Мириел беше епископ на Дин. Беше почти седемдесет и пет годишен.

Как бе живял на младини? Никой не би могъл да отговори на този въпрос: Знаеше се само, че през 1804 година той е бил енорийски свещеник в Бриньол. Вече възрастен, живеел уединено.

Малко преди коронацията на Наполеон някаква незначителна работа във връзка с енорията му го довела в Париж. По този повод се обърнал за подкрепа към кардинал Фещ, вуйчо на Наполеон. И ето че веднъж, когато императорът дошъл при вуйчо си, енорийският свещеник, който чакал в приемната, се срещнал очи в очи с Негово величество. Наполеон се обърнал към него и го запитал рязко:

– Кой сте вие, добри човече?

– Ваше величество – отвърнал отец Мириел, – пред вас стои най-обикновен смъртен, а пред мен – велик човек. Това е полезно може би и за двама ни.

Още същата вечер императорът попитал кардинала за името на свещеника и не след дълго Мириел научил с изненада, че е назначен за епископ на Дин.

Господин Мириел живееше в Дин със сестра си, госпожица Батистин, десет години по-млада от него, и с госпожа Маглоар, икономка на Негово преосвещенство.

Госпожица Батистин беше висока, бледа, мършава и тиха. Слабичка на младини, тя бе станала ефирно прозрачна в зрялата си възраст. Неземното ѝ тяло беше сякаш изтъкано от сянка. Мъничко материя, хранилище на светлина. Големи, вечно сведени надолу очи. Не тяло, а по-скоро предлог на една душа да остане на земята.

Госпожа Маглоар беше ниска, беловласа старица, тлъстичка, закръглена, вечно улисана, вечно запъхтяна както от неспирната си шетня, така и поради астмата си. Когато пристигна в града, господин Мириел беше вече в епископския дворец.

След окончателното му настаняване градът зачака делата на своя епископ.

ГЛАВА II

Господин Мириел се превръща в монсеньор Биенвеню

Епископският дворец в Дин беше в съседство с болницата. Той представляваше обширна и хубава каменна сграда, истинско благородническо жилище. Всичко в него беше величествено – и покоите на епископа, и салоните, и широкият параден вход със сводести галерии, и засадената с великолепни дървета градина.

Болницата беше тясна и ниска едноетажна постройка с малка градина.

Три дни след пристигането си епископът посети болницата и веднага след това покани управителя да отиде при него в епископския дворец.

– Господин управител, колко болни имате в момента?

– Двайсет и шест, Ваше преосвещенство.

– И аз ги преброих толкова.

– Леглата – додаде управителят, – са много нагъсто и въздухът бързо се спарва.

– Сигурно е така.

– Освен това, когато грейне слънце, градината е много малка и не може да побере болните, които оздравяват. А когато върлуват епидемии, постъпват стотици болни и просто се чудим къде да ги денем. Но нищо не може да се направи, трябва да се примирим.

Разговорът се водеше в обширната трапезария на епископа.

– Колко легла биха могли да се поберат според вас в тази зала, господине?

– В трапезарията на Ваше преосвещенство? – възкликна смаян управителят.

Епископът оглеждаше залата и сякаш я размерваше.

– Най-малко двайсет легла – промълви той, сякаш говореше на себе си, а след това повиши глас: – Вижте какво ще ви кажа, господин управител. Очевидно е станала грешка. Вие сте се натъпкали двайсет и шест души в пет-шест малки стаички, а ние трима се ширим в дворец за шейсет. Вие сте заели моето жилище, а аз – вашето. Върнете ми моя дом и разполагайте с този.

На следващия ден двайсет и шестимата болни бяха настанени в епископския дворец, а епископът се пресели в болницата.

Господин Мириел получаваше от държавата заплатата от петнайсет хиляди франка. В същия ден когато се настани в бившата болница, той веднъж завинаги разпредели тази сума между учебните, благотворителните заведения и бедните от енорията си, като остави за собствените си нужди само хиляда ливри. През цялото време, докато беше дински епископ, той не направи никакви изменения в бюджета си.

Съгласно обичая епископските послания и нареждания носеха всички кръщелни имена на епископа. Водени от неосъзнатата си обич към него, бедните от този край бяха избрали измежду имената му онава, което според тях най-много му подходеше, и го

наричаха монсеньор Биенвеню („добре дошъл, желан гост“). Ние ще последваме примера им и ще го наричаме така при случай. Впрочем това име му се правеше.

– Обичам го – казваше той. – Биенвеню смекчава монсеньор.

ГЛАВА III

Единство на думи и дела

Доброволната оскъдица, в която живееше динският епископ, би била поучителна гледка за всеки. Трапезата му бе съвсем скромна. Ръжен хляб и мляко бяха всекидневната му закуска. Спеше малко и посвещаваше цялото си време на задълженията си като епископ, на грижи за бедните и болните, а малкото свободни часове, които му оставаха, прекарваше в четене или обръщаше земята в градината си. И двете занимания носеха за него едно и също название: *градинарство*.

– И умът е градина – казваше той.

По пладне обядваше. Обядът му не се различаваше от закуската.

Монсеньор Биенвеню рязко се отличаваше от другите епископи, а и от повечето кюрета*, които се стремяха към охолно и безгрижно съществуване и изпълняваха съвсем формално задълженията си към църквата и хората.

Наскоро след назначаването му за епископ бе поканен да вземе участие в свикания в Париж синод на епископите от Франция и Италия. Но той участва само в едно заседание. Епископ на планинска епархия, живеещ в непосредствена близост с природата, сред сел-

*Кюрето е католически свещеник във Франция, Белгия и някои други държави – бел. ред.